

Társadalometikai partikularizmus vs. univerzalizmus Akiva és Azzai vitájában. Zsidó értékek a Szináj hegytől napjainkig

A zsidó értékek nem különböznek általában az általános emberi erkölcsi és etikai dilemmáktól. Ugyan úgy a szolidaritásról, az erkölcstről, a jótékony életről, az egyenlőségről, szabadságról, felelősségről szólnak, csak úgy, mint a keresztény, a muszlim és az ateista hitű, felfogású emberek értékdilemmái. Ugyan azokat a dilemmákat, korokon átívelő és adott társadalmak kontextusában értelmezhető kérdéseket vizsgálják a korok filozófusai, teológusai, művészei, gondolkodói. A zsidó emberek társadalometikával foglalkozó bölcsei azonban ezt a Szentírásból és magyarázataiból, a Talmudból, vagy későbbi zsidó kommentárokból vezetik le. A zsidó etikai gondolkodás tehát semmiképpen sem genetikai eredetű, hanem a vizsgált szövegkörnyezet és téma kérdése. Nézzünk erre néhány példát.

Ábrahám saját maga, önnön akaratából fogadta el Isten hívását. A zsidó emberek számára a körülmetélés nem csupán egy szövetség, emberek egyetértése, hanem különleges kapcsolat. A Biblia történetet mesél el egy ember elhivatottságáról, mely egy egész nép elkötelezettségévé vált. Ennek a folyamatnak a kiemelkedő eseménye Ábrahám önkezü körülmetélése. Ábrahám megszólítása egy egész nép számára jelentett kötődést az isteni kinyilatkoztatásához. A szerződés minden korra és minden zsidóra vonatkozott, nem egy próféta vagy pap teljesítette azt. A Kivonulás 19. fejezete megerősítette, hogy a Kivonulás és Szináj fogalma milyen mélyen összekapcsolódott. A Kivonulás Könyvének 13. fejezete már elmesélte, ahogy a Fáraó viszonyult Izrael gyermekeihez, hogy gyötrelmek egész sora mellett elhagyhassák Egyiptomot. A 19. fejezet egy fontos szöveg szerinti fordulatot tartalmaz. A 4. vers alapján Izrael gyermekei nem csak egyszerűen földrajzilag hagyták el Egyiptomot, hanem – útban Izrael földjére – Istenhez is közelebb kerültek. Ezek a versszakok kihangsúlyozzák, hogy a Kivonulás nem egyszerűen a szabadságot és a rabságból való menekülést jelentette, hanem egy utazás volt egy szent élet felé. Izrael gyermekeit azért hozta el Isten Egyiptomból, hogy felújítsák a szövetséget, mely először Ábrahám és közöttük kötött. Egy szövetség Ábrahám leszármazottai és Izrael gyermeki között. A szövetség elfogadása vezette Istent arra, hogy a zsidó embereket „papok birodalma és a megszentelt népnek” nevezze. (2M 19:6) Szináj szimbolizálja a zsidó emberek elhivatottságát egy magasabb erkölcsi cél mellett. A nemzet törzsi összetartozásának és túlélésének természetes

Társadalometikai partikularizmus vs. univerzalizmus Akiva és Azzai vitájában. Zsidó értékek a Szináj hegytől napjainkig

ösztönét ellensúlyozta ez az elkötelezettség, melyben minden embert a tisztesség alapelve vezérel. Ez a Szináj- hegyen történt események jelentősége. Ezt jelenti szövetségben élőknek lenni. Ez köti a zsidó embereket Istenhez. Ez köti a zsidó embereket egy etikai és erkölcsi élethez. A Szináj-hegy eseményei választják el a zsidó embereket az összes többi néptől a Földön. Még azok számára is elfogadható Szináj jelentősége a zsidó (köz)tudatban, akik nem hisznek a Tóra beszámolójában Isten megjelenéséről a Szináj-hegyen. Ez az esemény adott szent célt az egyiptomi szabadulásnak, mely során a zsidó emberek közös élményben részesültek. Továbbá itt született meg a zsidó tudat elkötelezettsége egymás és a világ felé. A Szináj- hegy eseményei mutatták be a világnak az emberek egymásra utaltságát és szociális felelősségét, melyet erkölcsi egyistenhitnek is nevezhetünk. Ez a gyökere annak, hogy megértsük: a szabadság a felelősség-vállalással kezdődik. A Szináj-hegyen történt események óta, a zsidók szövetségből eredő felelősségét a Micvot (egykes számban Micva) fejezi ki. A Micvot szó szerint azt jelenti, hogy „parancsolatok”. A Micvot speciális morális kötelezettségek, melyek alapvető elemei a zsidó emberek (nemzeti – vallási – kulturális) tudatának. A Tízparancsolat tartalmaz is néhány híres és alapvető morális Micvát: „Ne ölj!”; „Ne légy házasságtörő!”; „Ne tégy a te felebarátod ellen hamis tanúságot!” (2M 20:13) A Tízparancsolat azonban nem meséli el a teljes történetet. A hagyomány szerint 613 parancsolat van a Tórában. Ahogy a Talmud bölcsei igyekeztek megmagyarázni és erősíteni ezeket a parancsolatokat, úgy alkottak még több kötelezettséget. A Micvákra úgy gondolhatunk, mint a zsidó értékek konkrét kifejezésére vagy praktikus alkalmazására. Minden generáció saját magyarázatát keresi arra, hogy mit jelent vigyázni a Szináj-hegyen kötött szövetségre, hogy mi a helyes és mi az igazságos. Ez a judaizmus szelleme. A Szináj hegyén történt kinyilatkoztatás több volt, mint történelmi pillanat. Ez folyamatos reveláció, mely alapját képezi a zsidók minden generációjának etikai és morális döntéseik meghozatalában. A rabbinikus bölcsek a legkorábbiaktól a jelen korig a Tóra velejéből olvassák ki, és adaptálják saját generációjuk tanítását, annak függvényében, hogy ők maguk mennyire maradnak hűségesek a Szináj-hegy szövetségéhez. Tehát a Tóra parancsolatai csak a kezdetek, nem képviselik teljes mértékben az elkötelezettséget a szövetség mellett. A zsidó emberek különleges küldetésstudattal rendelkeznek. Ézsaiás (Jesajahu) szerint ilyen egy

Társadalometikai partikularizmus vs. univerzalizmus Akiva és Azzai vitájában. Zsidó értékek a Szináj hegytől napjainkig

elkötelezett ember: „Én, az Úr, hívtalak el igazságban, és fogom kezedet, és megőrizlek és a nép szövetségévé teszek, pogányok világosságává, hogy megnyisd a vakok szemeit, hogy a foglyot a tömlöcből kihozd, és a fogházból a sötétben ülőket.” – (Ézsaiás (Jesajahu) 42:6-7.) A Szináj-hegyi szövetség a zsidó embereket egyenként és közösségeként is köti egy magasabb elhivatottsághoz. Ez a megállapodás az igazság keresésére kötelez. A judaizmus tanítása szerint hívei nem azért szentek, mert azok, akik, hanem azért, amit csinálnak. Néhány zsidó úgy gondolja, hogy különleges kapcsolata van Istennel, mely különleges felelősség-vállalást is jelent. A szombati kedduson elmondott kenyér fölötti áldás, ima jó példa, és tökéletesen kifejezi ezt: „Áldott vagy Te [...] ki kiválasztottál bennünket a népek közül, [...] és megszenteltél parancsolataiddal.” Mit jelent „kiválasztottnak” lenni? Sajátunkévá tenni a Tórát és parancsolatait, és az általuk közvetített etikai értékeket. Mi a helyzet azokkal, akik nem hisznek abban, hogy Isten „kiválasztotta” a zsidó népet? Csökkenti ez a szövetség erejét? A szövetség nem csak Isten felé értendő. Az elhivatottság érzése mindenkit összeköt egymással a közösségen belül. Ez ugyanolyan erős kötődés, mint a hagyományosabb nemzeti identitáselemek: a föld vagy a nyelv. Ez magyarázza, hogy annak ellenére, hogy a zsidók elvesztették nemzeti szuverenitásukat Izrael földjén és a világ minden pontjára szétszóródtak, továbbra is meg tudták őrizni a csoporthoz tartozás tudatát.

Van egy zsidó tanítás, mely szerint minden zsidó lelke, a múltban és jelenben, ott állt Szináj hegyén és hallgatta a Tízparancsolatot. A jelentés szó szerint és átvitt értelemben is világos. A szerződés túllép generációkon, és összeköti a zsidókat az egész világon térben és időben. A Kivonulás emlékezteti a zsidó embereket arra, hogy miképp lettek szabad emberek. A Szináj-hegyi események emlékeztetik a zsidókat etikai kötelességeikről a világ iránt. A Teremtés könyve arról tanít, hogy Ábrahám elhivatottsága, hogy helyesen cselekedjen, a zsidóságából fakadt. Ez volt az ő szövetségének lényege. A Kivonulás pedig arról tanít, hogy a zsidó emberek miképpen újítták meg szövetségüket Szináj hegyén, magukévá téve Ábrahám erkölcsi célját, megerősítve és átvéve Ábrahám elhivatottságát. Ahogy a zsidók egy nemzetté váltak, szövetségük egységesítette elkötelezettségüket, és összekötötte őket a kölcsönös felelősség-vállalásban. Ahogyan Ábrahám önzetlen érdekképviselője Szodoma és Gomora

Társadalometikai partikularizmus vs. univerzalizmus Akiva és Azzai vitájában. Zsidó értékek a Szináj hegytől napjainkig

lakosaival szemben megnyilvánult, mutatja, hogy a zsidók szövetsége sohasem csak a többi zsidó érdekeit védte. A Tóra harmadik könyvéből, a Léviták könyvéből, megtanulhatjuk a parancsoló önzetlen együttérzés nagyobb mélységét az erkölcsi célok értelmével együtt, melyek Ábrahám szövetségével születtek és fejlődtek tovább a Szináj-hegy eseményeivel, ami mindig meghatározta a zsidó embereket. Helyesnek tűnik a Tóra harmadik könyvének héber neve a Vajikra, ami azt jelenti, hogy „Isten hívott”, hiszen a Lévitákban rengeteg parancsolat található meg. A könyv tartalmazza azokat a sarkalatos elveket, amelyek meghatározták a zsidó viselkedést és tudatot a történelem során. Miközben minden parancsolat fontos, nem mind egyenlő. A zsidóknak kinyilatkoztatott törvények mérhetetlen rendszeréből, mely évezredek alatt alakult ki, néhány parancsolat kiemelkedett, mint alapvető kifejezése a zsidó elkötelezettségnek a létfontosságú tisztesség és igazságosság erényei iránt. Ezek az alapvető zsidó értékek: klalim , a zsidó értékek lényege, az alapvető erkölcsi elvek, melyek meghatározzák, mit jelent zsidónak lenni. Mi a klalim? Melyek a legfontosabbak? Miképp vannak a társadalmi igazságosság középpontjában? A Léviták könyvének központi eleme a Szentség Törvénye, mely így kezdődik: „Legyetek Szentek” (3M 19:2). A Szentség Törvénye a legjelentősebb gyűjteménye a klalim-nak, mely vetekszik a Tízparancsolattal, mint a legőszibb és legtartósabb kifejezése a judaizmus erkölcsi lényegének. Mit kér a Tóra, amikor „szentként” kell viselkedni? A judaizmusban a szentség sem nem bizonytalan, sem nem elvont. Bőségesen kapunk iránymutatást. A szentség egyenletének egyik oldala azokból a rituális gyakorlatokból áll, melyek a zsidó tradícióból fakadnak, amit „ember és Isten közötti parancsolatoknak” (bejn adam l'makom) hívunk. Ilyen rituálék például az étkezési szabályok (kasrut) vagy a Szombat tartása. A szentség egy másik aspektusa meghatározza a személyek közötti kapcsolatok sajátosságait (bejn adam l'chavero). Ezek etikai törvények, melyek szabályozzák az egyének egymás közötti és társadalmi kapcsolatát. A judaizmus nem részesíti előnyben egyik kategória parancsolatait sem: mindkettő rész elengedhetetlen egy engedelmes és lelkiismeretes zsidó számára. A zsidókat a rituális szabályok választják el a nem-zsidó társadalomtól. Az etikai törvények mégis arra biztatják a zsidókat, hogy köteleződjenek el teljesen a többségi társadalom felé. Ám az a tény, hogy azok a zsidók, akik a legjobban betartják a zsidó rítusokat, általában a

Társadalometikai partikularizmus vs. univerzalizmus Akiva és Azzai vitájában. Zsidó értékek a Szináj hegytől napjainkig

legkevésbé lesznek tagjai a többségi társadalomnak, amíg azok a zsidók, akik a legjobban összekapcsolódtak a külső, többségi társadalommal, kevésbé engedelmesek a zsidó rituálék felé, megerősíti azt, hogy kihívás megfelelni mindkét elvárásnak. Mivel Schwartz fókusza a társadalmi igazságosság kérdésére terjed ki, közelebbről is megvizsgálja a judaizmus etikai törvényeit. Ez nem jelenti azt, hogy ezek fontosabbak lennének, mint a rituális szabályok. A Szentség Törvényének ez a része foglalkozik a zsidó emberek és más nemzetek kapcsolatával, mely a legjobb belátást biztosítja a judaizmus szociális igazságosság-etikájának alapjaiba. A Szentség Törvényében felsorolt parancsolatok többsége a közösségek tagjai számára ír elő kötelezettségeket. Ezek a legalapvetőbb szabályai egy igazságos társadalom felállításának: jótékonyosság, üzleti etika, tisztelet. Ezek között a szabályok között található több fontos parancsolat is: 3M 19:10; 13;25. Talán a legterhesebb és leginkább elgondolkodtató elképzelések a Szentség Törvényében a következő szakaszban találhatók: „Szeresd felebarátodat, mint magadat.” (3M. 19:18), amelyet Akiva rabbi, a Talmud egyik legnagyobb bölcse, a Tóra legfontosabb elvének hirdetett ki. Sajnálatosan a Szentség Törvényének más strófaival szemben, a szakasz nem ad világos utasítást a teendőket illetően. Helyette olyan magatartást vár el, mely szerint más emberekről gondoskodnunk kell. Ha ugyanúgy szeretjük a másik embert, mint magunkat, ez azt feltételezi, hogy úgy is bánunk velük, mint ahogy elvárnánk, hogy velünk is bánjanak. Ha ez a klal a legfontosabb szabály a Tórában (ahogy Akiva rabbi gondolta), akkor a judaizmus olyan vallás, mely a többi emberrel szemben történő jóakarattal való viselkedést tartja a legnagyobb becsben. Akiva rabbi szerint a mások iránt érzett részvét a judaizmus lényege. A judaizmus nem naiv vallás. Egy ideális világban mindenki szeretne mindenkit. De valóban lehetséges, hogy más emberekkel ugyanúgy törődjünk, ahogyan saját magunkkal? Mi a helyzet azokkal az emberekkel, akikkel még nem is találkoztunk? A zsidó gondolkodók rájöttek, hogy nagyon nehéz ennek alapján élni az életünket. Talán nem szeretünk igazából annyira egy idegent, mint saját magunkat, de ez az idézet arra utal, hogy úgy kell viselkednünk, mintha mégis így lenne. A nagy bölcse, Hillel, egy praktikus szempontból magyarázta az elvet: „Ami gyűlölettel teli számodra, ne tedd meg másokkal szemben. Erről szól a Tóra. A többi csak magyarázat: most menj és tanulj” (Sabbat 31a). Hillel szerint igazságtalan úgy bánni egy másik személlyel, ahogyan

Társadalometikai partikularizmus vs. univerzalizmus Akiva és Azzai vitájában. Zsidó értékek a Szináj hegytől napjainkig

magunkkal szemben sem viselkednénk. Mindenki egyetért abban, hogy a judaizmus központi elve a felebarát, vagyis „a másik” szeretete. Azonban nem mindenki ért egyet Akiva rabbival abban, hogy ez a legfontosabb zsidó érték. Ben Azzai szerint az „És teremtette az Isten az embert az ő képére.” (1M. 1:27)- versszak sokkal több lehetőséget tartalmaz. Így ennek sokkal nagyobb jelentősége is van, mint felebarátod szeretetének. Az Akiva-elv előfeltételezi a szeretetet, először saját magunk, majd mások szeretetét. Nagyon nehéz erre törvényt alkotni. Azonban amint elfogadjuk azt az előfeltételezést, hogy minden ember Isten képmása, lehetőséget kapunk érvelni amellett, hogy legyünk mindenkivel szemben igazságosak és jóindulatúak. Azt mondani, hogy mindenki Isten képére teremtett, azt jelenti, hogy mindenki tiszteletet érdemel. Ez igazolja, hogy talán nem mindig szeretjük a másik embert, de a judaizmus arra kötelez, hogy nem törődve érzéseinkkel, minden ember megérdemli a méltóságot. Noha a Lévitákban található versszaknak – szeresd felebarátodat, mint magadat – kiemelt szerepe van a zsidó tanításban, Ben Azzai elve az, amelyet kegyelettel őriz az Amerikai Függetlenségi Nyilatkozat és a mai emberi jogi elvnek az alapja. Az Akiva és Ben Azzai véleménye közötti különbség jóval több, mint elméleti vita. Mivel nem tudjuk a kifejezés, „szeresd felebarátodat, mint saját magadat” határait, marad a kérdés: ki a mi „felebarátunk”? Az a kötelességünk, hogy azokat szeressük, akik fizikailag közel vannak? Vagy a „felebarát” kevésbé szó szerint értendő? Talán azokra vonatkozik, akik érzelmileg közel állnak hozzánk, akárhol éljenek is? Minden más zsidó a „felebarátunk”? Mi a helyzet a nem-zsidókkal? Bármelyik állampolgár-társunk „felebarát”? Mivel tartozunk azoknak az embereknek, akik messze laknak tőlünk, embereknek, akikkel soha nem találkoztunk és soha nem is fogunk? Abban a korban, amikor az elektronikus média az egész világot globális faluvá tette, minden egyes ember a „felebarátunk”? És ez azt jelenti, hogy ugyanazok a morális kötelezettségeink minden ember felé a világon, mint a tényleges barátaink felé? –teszi fel kérdéseit Schwartz. Ben Azzai „Isten Képére”-elve azt sugallja, hogy kötelezettségünk minden emberre vonatkozik, figyelmen kívül hagyva vallást és nemzetiséget. Ez univerzalista megközelítés. Ezzel szemben, Akiva rabbi talán azt mondja, hogy erkölcsi kötelezettségeink személyes kapcsolataink és társadalmi tagságunk mikéntjétől függ. Például a legtöbb magyar úgy érzi, hogy több a felelősségük a magyar szegények felé, mint az afrikai szegények felé.

Társadalometikai partikularizmus vs. univerzalizmus Akiva és Azzai vitájában. Zsidó értékek a Szináj hegytől napjainkig

Ehhez hasonlóan, sok zsidó úgy gondolja, hogy több felelősségünk van a zsidó szegények, mint a nem-zsidó szegények felé. Vagy, erősebb felelősségünk van támogatni Izrael biztonságát, mint egy másik országét. „Szeresd felebarátodat, ahogy saját magadat.” Ez könnyen elsőbbséget adhat az erkölcsi kötelezettségek ilyen szűkebb, partikulárisabb megértésének. Lehet valaki egyszerre partikularista és hihet abban is, hogy erkölcsi felelősségünk van a nem-zsidókkal szemben is? A partikularisták hajlamosabbak előnyben részesíteni azoknak az embereknek a szükségleteit, akik közel vannak hozzájuk. Ehhez hasonlóan az univerzalizmus sem mondja, hogy minden ember felé ugyanazok az erkölcsi köteleltségeink vannak. Például még a legelkötelezettebb univerzalisták is egyetértének azzal, hogy a szülőknek különleges erkölcsi köteleltségeik vannak saját gyermekeik felé. A zsidó közösség reakciója a korabeli kérdésekre gyakran feltárja a szakadékot a közösség partikularista és univerzalista irányai között. Ez nem új jelenség, a rabbinikus irodalom tele van példákkal az érem mindkét oldaláról. A zsidó tradíciók elfogulatlan olvasatában megismerhetünk egy megkülönböztető viselkedést a nem-zsidók felé. Vannak, akik megtagadják Ben Azzai univerzalista szellemét. A rabbik az adott korok, történelmi összefüggéseik interpretálói. Ez alatt azt érthetjük, hogy nem meglepő a partikularista gondolatmód, mely akkor és ott született, amikor és ahol a zsidó emberek rendkívüli nyomás alatt éltek, ellenséges szomszédok és ellenséges befogadó országok között. A zsidó történelmi tapasztalatot véve, inkább meglepő, hogy sok elméletet találunk arra az érzésre utalva, mely szerint mindenki az emberiség nagy családjának a tagja. Őket mind Isten teremtette, részvétet és tiszteletet érdemelnek. A zsidók büszkék a Kivonulásra és Szináj-hegyen történt eseményekre is. A Kivonulás ihlete segítette a zsidókat, hogy megkülönböztethető nemzet, kultúra vagy vallás maradjanak. A zsidók partikularista ihlete, – mely előnyben részesítette a zsidó szükségleteket és érdekeket – segítette a zsidó emberek túlélését. De a zsidók elhivatottsága túlterjed a fizikai túlélésen és önvédelmen. A zsidók a Szináji emberek, akiket nemzeti szövetség köt össze egy magasabb rendű elhivatottságban, önzetlen morális felelősség-vállalásban az emberiség felé. A zsidó emberek univerzalista hozzáállása ennek a morális felelősség-vállalásnak a tudatából nőtt ki. Zsidók társadalmi tevékenységeik során mind univerzálisan, mind partikulárisan is gyakorolják a másik iránti

**Társadalometikai partikularizmus vs. univerzalizmus Akiva és Azzai vitájában.
Zsidó értékek a Szináj hegytől napjainkig**

felelősség-vállalást. Ahogy a partikularista szemlélet megőrzi a zsidókat fizikailag, az univerzalista és önzetlen viselkedés megőrzi a zsidókat spirituálisan, segítve a zsidók túlélését, mint egy különleges céllal megáldott közösséget, egyúttal életben tartva magasabb rendű elhivatottságukat. A zsidók azóta próbálják meghatározni, hogy „kik a felebarátaik?“, mióta megkapták a parancsolatot, mely szerint „szeresd felebarátodat“. Még ma is előfordul, hogy a konfliktusos időszakok és a bizonytalanság miatt inkább gyanúsán néznek a kívülállóra, aki potenciálisan az ellenségük lehet. Talán támogatható olyan erkölcs, miszerint minden ember Isten képére teremtett, de a történelem és a józanész óva int. A történelem telis tele van egyénekekkel és csoportokkal, akik üldözték és meggyilkolták a zsidókat. Mindez hozzászoktatta a zsidókat, hogy gyanakvók legyenek a kívülállókkal szemben, és megerősítette a zsidó közösségek szolidaritását. Erőt és vigaszt leltek egymásban. Ben Azzai szelleme olyan összefoglalást emel ki a Szináj tudatból, amely szerint minden ember egyenlő Isten szemében, és mindenki egyenlő elbánást és tiszteletet érdemel. Akiva preferenciája a „szeresd felebarátod“ irányába, beleértve nemzeti, etnikai és vallási köteleket, ezzel szemben talán arra tanít, hogy a zsidó emberek történelmi tapasztalata sokszor ellentmond az univerzalista szeretet-elveknek. Utat találni a két lehetőség között az egyik legnagyobb kihívás a zsidó emberek számára egész történelmük során.

Dr. Háberman Zoltán, PhD

Társadalometikai partikularizmus vs. univerzalizmus Akiva és Azzai vitájában. Zsidó értékek a Szináj hegytől napjainkig

A Szerzőről:

Háberman Zoltán, PhD, egyetemi docens, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem Szociális Munka és Társadalomtudomány tanszékének vezetője. Tudományos doktori fokozatát 2012-ben szerezte. Fő kutatási területe a judaizmus társadalometikai vonatkozásainak vizsgálata mind az elméletben, mint a mindennapi gyakorlatban, de foglalkozik a zsidó baloldali ellenállási mozgalom történetével a Holokauszt idején, valamint a magyar ajkú Holokauszt túlélők sorsával a modern kori Izraelben. Az OR-ZSE-n kívül oktat az ELTE-n is, valamint vendégelőadóként tanított a hollandiai Hanze Egyetemen, az ottani szociális munka tanszék felkérésére.

About the Author

Zoltan Haberman, PhD associate professor and the head of the Social Work and Sociology Department at the Jewish Theological Seminary – University of Jewish Studies in Budapest. In his dissertation (2012) he focuses on the immanent aspects of social ethic in Jewish tradition. His main interests also include the history of the Jewish resistance movement during the Holocaust and the fate of the Hungarian speaking Holocaust survivors in the modern State of Israel. Beside the JTS – UJS he is the lecturer of the Eotvos Lorand University of Budapest, and as a guest lecturer he taught in the Hanze University in the Netherlands.

Útmutatás azok számára, akik a cikket idézni kívánják:

HÁBERMAN Zoltán Társadalometikai partikularizmus vs. univerzalizmus Akiva és Azzai vitájában. Zsidó értékek a Szináj hegytől napjainkig *Yerusha. Zsidóság és kulturális antropológia. Online folyóirat. 2016/3.*

url:

**Társadalometikai partikularizmus vs. univerzalizmus Akiva és Azzai vitájában.
Zsidó értékek a Szináj hegytől napjainkig**

ABSZTRAKT

A cikk Mózes 2. és 3. könyvének néhány társadalometikai kérdését vizsgálja. Schwarz elmélete alapján, kevésbé köztudott fogalmi és gondolkodási kereteket kíván megtárgyalni. Ilyen például a Szináj-hegyi etikai-erkölcsi monoteizmus. A zsidó értékek rendszere, a klalim. Akiva etikai partikularizmusa vs. Ben Azzai univerzalizmusa. A zsidó vallástudomány eszközeivel egy más fajta szemszögből értelmezhetőek a 21. század társadalomtörténeti, társadalometikai kérdései. Azért fontos a mai napig a zsidó gondolkodásmódban például a Szináj-hegyi történet vagy a talmud korabeli rabbik vitái, mivel a zsidó gondolkodók innen vezetik le a zsidóság értékeit, normáit. Ez a gondolkodási keret, amely mentén több ezer éve keressük a válaszokat. Bízva, hogy egyszer meg is találjuk őket. A mai európai ember dilemmájára is egy választ keresünk. Embertársaink iránti felelősségvállalás csak a szűkebb környezetünket kell, hogy érintse, vagy ki kell tekintenünk a tágabban értelmezett világunk felé is? A zsidókat több ezer éve, mint Akivat és Azzait is, ez a kérdés érdekelte, mely aktuális ma is.

ABSTRACT

Particularism vs. universalism in Social Ethics in the argument of Akiva and Azzai. Jewish Values from the Sinai Mountain to the Present

In his essay the author presents the main social ethical issues occurring in the Torah in general, and in the Book of Exodus and in the Book of Leviticus in particular. In his analysis that is based on the Schwarz's theory he discusses less known frameworks of concepts and thoughts, such as the ethical – moral monotheism of the Sinai Mountain; the system of Jewish values, i.e. the klalim; Rabbi Akiva's ethical particularism versus Rabbi Ben Azzai's ethical universalism. The main social ethical, social historical issues of the 21st century can be interpreted in a special way with the help of this Jewish theological framework, and thus there is a possibility to find answers also for the dilemmas of present day Europe.